

Regelink
Ecologie & Landschap

Aanvullend onderzoek huismus en vleermuizen

Patrimonium, Wageningen

In het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M.W. van den Hoorn
In opdracht van	De Woningstichting
Naam opdrachtgever	M. Bogers
Rapportnummer	RA12409-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	27 november 2013
Aantal pagina's	27
Collegiale toets	B.J.A. Backx
Wijze van citeren	Hoorn, M.W. van den, 2013. Aanvullend onderzoek huismus en vleermuizen Patrimonium, Wageningen. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA12409-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Huismus.....	9
2.2 Vleermuizen.....	9
2.3 Volledigheid inventarisatie.....	9
3 Omschrijving plangebied.....	11
3.1 Aanwezige ecotopen.....	11
4 Resultaten.....	13
4.1 Huismus.....	13
4.2 Vleermuizen.....	14
5 Ingreep.....	15
6 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	17
6.1 Effecten.....	17
6.2 Toetsing Flora- en faunawet.....	17
7 Conclusies en aanbevelingen.....	19
7.1 Conclusies.....	19
7.2 Aanbevelingen.....	19
8 Literatuur.....	21
Bijlage 1 Flora- en faunawet.....	23
A. Verbodsbepalingen.....	23
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	23
C. Gedragscodes.....	25
Bijlage 2 Verspreidingskaart nesten huismus.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Woningstichting is van plan om de wijk Patrimonium te herstructureren. Hierbij worden de woningen gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna (potentieel) voorkomen in het gebied dat beïnvloed wordt door de voorgenomen ingrepen.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (van den Hoorn, 2012a) blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen, steenmarter, gierzwaluw en huismus voorkomen. Derhalve heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de Woningstichting in 2012 onderzoek naar de eerste drie genoemde soorten uitgevoerd (van den Hoorn, 2012b).

In het voorjaar van 2013 is het onderzoek naar het voorkomen van de huismus in het plangebied uitgevoerd. Tevens is er een eenmalig bezoek gebracht aan een deel van het plangebied dat in 2012 niet voldoende duidelijkheid gaf ten aanzien van de functie voor vleermuizen.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- In welke huizen zijn nesten van huismussen aanwezig en om hoeveel nesten gaat het?
- Wat is de status van de in 2012 aangetroffen verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen in het huizenblok aan de Geertjesweg 20-30?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuis-onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

2 Werkwijze en inspanning

Op 3 april en 6 mei is plangebied Patrimonium, Wageningen, geïnventariseerd op huismussen. Op 7 juni 2013 is vanuit de achtertuinen van Geertjesweg 24 en 26 een onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Alle onderzoeken werden uitgevoerd door M.W. van den Hoorn

De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van huismussen (*Passer domesticus*) en vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisatie.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Weersomstandigheden
03-04-2013	ochtend	huismus	4 °C, licht bewolkt, droog, 4 Bft
06-05-2013	ochtend	huismus	14 °C; licht bewolkt; droog; 2 Bft
07-07-2013	ochtend	vleermuizen	13 °C; helder; droog; 1Bft

2.1 Huismus

Tijdens de veldbezoeken is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Er werd gelet op zingende mannetjes, dieren die met nestmateriaal slepen, invliegende dieren, en geluid van jongen.

De bezoeken zijn 's ochtends tussen 09:00 en 11:00 uur uitgevoerd.

2.2 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

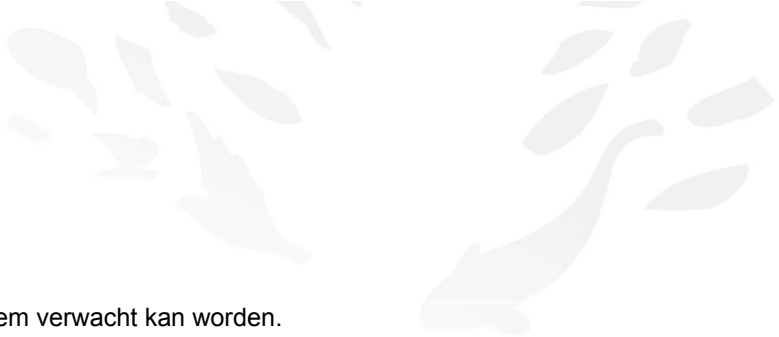
Het veldbezoek is 's ochtends uitgevoerd tussen 3:30 en 5:00 uur. Het onderzoek heeft zich uitsluitend gericht op het vaststellen van de functie van de vorig jaar aangetroffen verblijfplaats.

2.3 Volledigheid inventarisatie

Het huismus-onderzoek is uitgevoerd conform de randvoorwaarden zoals deze zijn gesteld in de Soortenstandaard van de huismus (Ministerie EL&I, 2011).

Het vleermuisonderzoek is volgens het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur uitgevoerd.

De inventarisatie betreft een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen zijn op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een

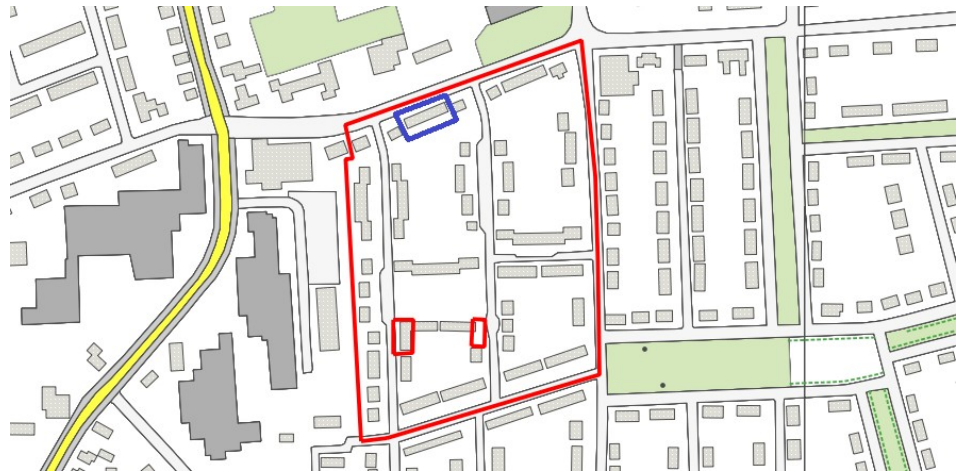
initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan Artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft de wijk Patrimonium in Wageningen (Gelderland).

In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Lindenlaan, aan de westzijde door de achterzijde van de bebouwing van de Churchillweg, aan de noordzijde door de Geertjesweg, en aan de oostzijde door de Postjesweg.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. De twee met rood omgrenste gebieden in het midden behoren niet tot het plangebied. Het voor vleermuizen onderzochte huizenblok is met blauw aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2013.

3.1 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- gebouwen met dakpannen en spouwmuur;
- gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- diverse stenen en houten schuurtjes;
- dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm);
- dikke bomen (diameter borsthoogte > 25 cm), zonder holtes;
- lage, opgaande begroeiing (tuinen en plantsoen).

4 Resultaten

4.1 Huismus

Net als bij de gierzwaluwen (van den Hoorn, 2012b) zijn alleen in het noordelijke deel van het plangebied nesten van huismussen aangetroffen. Opvallend was dat de mussen net als de gierzwaluwen voornamelijk van dezelfde invliegopeningen gebruik maakten. Veel dieren vlogen op de kopse kant van de woningen hun nesten in. In totaal werden 24 nesten aangetroffen op de volgende locaties:

- Willem Hovystraat 1: een nest;
- Willem Hovystraat 2: een nest;
- Willem Hovystraat 3: een nest;
- Willem Hovystraat 6: een nest;
- Willem Hovystraat 9: een nest;
- Willem Hovystraat 11: een nest;
- Willem Hovystraat 13: twee nesten;
- Willem Hovystraat 15: een nest;
- Willem Hovystraat 16: een nest;
- Witmondplein 9: een nest;
- Talmastraat 4: een nest;
- Talmastraat 16: een nest;
- Postjesweg 59: twee nesten;
- Postjesweg 61: een nest;
- Postjesweg 65: een nest;
- Geertjesweg 1: een nest;
- Geertjesweg 16: een nest;
- Geertjesweg 18: een nest;
- Geertjesweg 32: een nest;
- Geertjesweg 34: een nest;
- Geertjesweg 54: twee nesten.

Het plangebied was achter de huizen niet optimaal te inventariseren. Het is dus niet uitgesloten dat in het plangebied nog een tot drie nesten meer aanwezig zijn. In het zuidelijke deel van het plangebied werden geen nesten aangetroffen. Een verspreidingskaart is opgenomen in Bijlage 2.

4.2 Vleermuizen

Tijdens het ochtendbezoek in de achtertuinen aan het huizenblok van Geertjesweg 20- 30 zijn geen zwermende of invliegende dieren aangetroffen. In 2013 bevond zich hier dus geen kraamkolonie. Vermoedelijk is hier in 2013 geen activiteit aangetroffen omdat vleermuizen weliswaar vaste rust- en verblijfplaatsen hebben maar gedurende het seizoen deze niet allemaal tegelijk gebruiken. Zo kan bijvoorbeeld afhankelijk van de weersomstandigheden gekozen worden voor een andere, warmere, koudere of meer of minder temperatuur gebufferde verblijfplaats.

5 Ingreep

De Woningstichting is voornemens om de wijk Patrimonium te herstructureren. De woningen worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

d. de volksgezondheid of openbare veiligheid

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied zijn minimaal 24 nesten van de huismus aanwezig. Bij sloop van de bestaande bebouwing worden deze nesten verwijderd.

Indien de nieuwbouw wordt uitgerust met voldoende nieuwe nestmogelijkheden voor huismussen, en in de wijk voldoende groen wordt aangeplant ontstaat een op termijn een nieuwe situatie die voor de aanwezige huismussen waarschijnlijk dezelfde waarde heeft als de huidige situatie.

Voor de effecten op vleermuizen wordt verwezen naar de rapportage van de inventarisatie van 2012 (van den Hoorn, 2012b).

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen.

De voorgenomen ingreep heeft een negatief effect op de lokaal aanwezige populatie en op de lokale, gunstige staat van instandhouding van de huismus.

Wanneer zorgvuldig wordt gewerkt en tijdig mitigerende maatregelen worden getroffen hoeft de ingreep voor de huismus geen overtreding van de Flora- en faunawet in te houden. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom een mitigatieplan opgesteld te worden.

Voor de toetsing voor vleermuizen wordt verwezen naar de rapportage van de inventarisatie van 2012 (van den Hoorn, 2012b).

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

- De huismus komt alleen voor in het noordelijk deel van het plangebied.
- Er zijn 24 nestlocaties van huismussen aangetoond, maar het is goed mogelijk dat zich nog een tot drie nesten meer in het plangebied bevinden.
- De werkzaamheden houden risico's voor huismussen in. Door de ingreep kunnen dieren worden gedood en kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen worden verwijderd.
- Op de vorig jaar aangetroffen verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen in het huizenblok achter de Geertjesweg 20-30 kon in 2013 geen kraamkolonie worden aangetoond.
- Door de werkzaamheden zorgvuldig uit te voeren en aanvullend te mitigeren behoeft de Flora- en faunawet niet te worden overtreden.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur en de Soortenstandaard huismus van het ministerie van EL&I (nu EZ) kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan en een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden waarmee de gunstige staat van instandhouding van de waargenomen soorten gewaarborgd blijft.
- In verband met de grootschaligheid van de ingreep en recente jurisprudentie ten aanzien van met name nesten van vogels wordt geadviseerd om voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen een ontheffing aan te vragen.

8 Literatuur

Hoorn, M.W. van den, 2012a. Ecologische quickscan Patrimonium, Wageningen. In het kader van de natuurwetgeving. Rapport RA12197-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Hoorn, M.W. van den, 2012b. Vleermuis-, steenmarter- en gierzwaluwonderzoek Patrimonium, Wageningen. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA12197-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, 2011. Soortenstandaard van de huismuis.

Bijlage 1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn

door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/overzicht-van-gedragscodes-en-besluiten-flora-en-faunawet/overzicht-gedragscodes>.

Bijlage 2 Verspreidingskaart nesten huismus

